

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/biezaca-dzialalnosc-biu/64939,Uroczystosc-odsloniecia-pomnika-na-mogile-zbiorowej-121-robotnikow-przymusowych-.html>
2022-10-07, 17:23

Uroczystość odsłonięcia pomnika na mogile zbiorowej 121 robotników przymusowych - Polaków i Włochów, znajdującej się na cmentarzu miejskim w Halberstadt - Halberstadt, 27 stycznia 2019

27 stycznia 2019 r. na cmentarzu w Halberstadt (Niemcy) odbyło się uroczyste odsłonięcie pomnika Pamięci 121 robotników przymusowych z warsztatów remontowych Kolei Niemieckich, straconych przez niemieckich nazistów w 1945 r.

Do starego saksońskiego miasta Halberstadt przybyły w niedzielny poranek polskie, niemieckie i włoskie delegacje, aby wziąć udział w przygotowywanej od ponad roku ceremonii poświęcenia pomnika nagrobnego w miejscu spoczynku ofiar niemieckiego terroru. Silny wiatr pędzący nad wieżami romańskich i gotyckich świątyń przegonił ciemne chmury i sprawił, że uroczystość odbyła się w blasku słońca. Jej uczestnicy zebrali się przed bramą cmentarza, aby razem przejść na kwaterę cmentarną, na której spoczywają zarówno mieszkańcy Halberstadt, którzy stracili życie w czasie wojny, jak również ofiary różnych narodowości, w tym więźniowie z KL Buchenwald.

Ceremonię rozpoczęło krótkie wystąpienie burmistrza Halberstadt Andreasa Henke. Rząd krajowy reprezentował Holger Stahlknecht, minister spraw wewnętrznych w rządzie Saksonii-Anhalt, który w wystąpieniu przedstawił losy Polaków i Włochów, którzy stracili życie w Halberstadt. Delegacji włoskiej przewodniczył Ambasador Włoch w Berlinie JE Luigi Mattiolo w towarzystwie Attaché Obrony gen. Danilo Morando. Włosi zapewnili także asystę wojskową - na zakończenie uroczystości trębacz wykonał utwór „Cisza”.

Uroczystość zaszczylił także swoją obecnością Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny w Republice Federalnej Niemiec JE prof. Andrzej Przyłębski, który podkreślił rolę Instytutu Pamięci Narodowej w procesie weryfikacji nazwisk ofiar i wyraził wdzięczność za zaangażowanie na rzecz budowy odsłanianego pomnika - w tym negocjacje ze stroną niemiecką odnośnie do formy i treści upamiętnienia. Najważniejszymi gośćmi byli jednak przybyli z Polski krewni dwóch ofiar, których prochy spoczywają na halbersztadzkim cmentarzu - to rodziny śp. Szczepana Mydlarza i śp. Leona Wasiewicza. Pomnik został poświęcony przez Franciszkanina o. Alfonsa. Następnie delegacje złożyły na mogile wieńce. Całość uświetnił występ miejskiego chóru z Halberstadt.

Po ceremonii przedstawiciele IPN Adam Siwek i Anna Wicka zapalili znicze także na

znajdującej się w sąsiedztwie mogile więźniów z obozu KL Buchenwald, wśród których znajduje się wielu Polaków. Ich nazwiska zostały szczęśliwie wcześniej utrwalone na tablicach położonych w miejscu pochówku.

Delegacja IPN odwiedziła także mogiły polskich więźniów znajdujące się w miejscowościach położonych między Berlinem a Halberstadt: Genthin, Burg, Bernburg, Schönebeck. Na każdej mogile zostały zapalone biało-czerwone znicze.

* * *

Więźniowie z podobozu w Halberstadt podlegali obozowi w Buchenwaldzie. Było to komando robocze złożone z Polaków i Włochów. Przetrzymano ich w kolejowej sali gimnastycznej i wykorzystywano do odgruzowywania stacji kolejowej, uszkodzonej w czasie bombardowań aliantów. Zmarli więźniowie zostali pierwotnie pochowani na terenie kolejowych zakładów remontowych, a następnie w 1953 r. ekshumowani, spaleni w krematorium w Quedlinburgu, po czym prochy 121 osób zostały pochowane na cmentarzu w Halberstadt.

fot. NAC

fot. NAC

PLIKI DO POBRANIA

[Nazwiska cywilnych ofiar narodowości polskiej pochowanych na cmentarzu miejski w Halberstadt.
\(pdf, 202.43 KB\) 28.01.2019 09:47](#)